

WADLOPEN

EEN JONGE LOOT AAN DE STAM VAN HET TOERISME

door Mr. D. H. Schortinghuis.

Aan de noordzijde van ons land strekken zich de Groninger en de Friese Wadden uit; bij eb droogvallende gronden, die twee keer per etmaal land zijn en twee keer zee. Een gebied waar de getijden een eindeloze beweging van het water veroorzaken. Een halfslachtige oerwereld, die zelfkant van Nederland. Die juist omdat hij als zee te boek staat en maar zo heel korte tijd land is, onweerstaanbaar tot een wandeling uitnodigt, temeer omdat in de horizon de eilanden en platen helderder liggen, te blinken dan het Vierdaagse-kruis.

Bij het schrijven over het wadlopen is het al net als met het wadlopen zelf: alvorens van wal te steken dient men te weten wat men doet. Temidden van de oneindigheid van het wad zal iedereen die zich daarin waagt een keurslijf van begrenzingen moeten aantrekken. En in dezelfde geest vraagt het begrip wadlopen om een definitie, teneinde niet in een zee van misverstand met stormachtig geredekavel verzeild te raken.

Wadlopen is niet ieder lopen op het wad, want dan zou deze bezigheid niet zo vermeldenswaardig zijn, welke voldaanheid b.v. botprikken ook mag geven. Maar wadlopen is het oversteken van vaste wal naar eiland of omgekeerd. Dit pas heeft de fine fleur van het zeer bijzondere.

In de loop der tijden zal het hoe en het waarom van het wadlopen aan veranderingen onderhevig zijn geweest, min of meer in dezelfde mate als het wad zelf. In vroeger dagen - en wat nu precies vroeger is moeten wij wel in het ruime midden laten - toen het gebied tussen de eilanden en de kust nog niet zo opengespoeld was als nu, zal het oversteken heel wat gemakkelijker geweest zijn. Of het toen echter gebeurde is een andere vraag. Want ook hier spelen - om even modern te worden - psychologische factoren mee, op dezelfde manier als hemellichamen een duchtige vinger in de pap hebben.

Oude kaarten kunnen enige wetenschap van twijfelachtige betrouwbaarheid verschaffen. Toen Sibrandus Leonis Leovardiensis in 1579 aan het ergste rumoer van de 80-jarige oorlog gewend was en hij het Frisia Occidentalis in kaart ging brengen, gaf hij een toegiftje. In de rechter benedenhoek schilderde hij Nederland zoals het er volgens overlevering ten tijde van Keizer Augustus uitgezien moet hebben. Op de plaats van de grote trechter van de latere Zuiderzee rondom het Helius lacus bij Creilla tekende hij een aantal bomen die, wat de regelmaat van aanplant en de eenvormigheid van wasdom betreft, tezamen een produktiebos van het Staatsbosbeheer hadden kunnen vormen. Dwars erdoor heen staan echter de simpele streepjes waarmee ook de blauwe Noordzee is aangegeven. Het schijnt toen dus reeds een twijfelachtig gebied te zijn geweest, uiterst geschikt voor de zuiderburen, de "Caninfates", om daarin hun eigenschappen te beproeven. Dit bos strekt zich naar het oosten uit tot en met Scellink. Daarna komt er een onverbiddelijk water met Amelandt en Sciermonickoghe, dat pal ten noorden van Groningen neergelegd is. Daar zal de overlevering wel een sierlijke mispas begaan hebben.

De eilanden liggen als grote rechthoekige broden, in een flauwgebogen gelid, nog niet door het water met stroomlijnen gefatsoeneerd.

Het Waddengebied bij laagwater uit de lucht gezien

Sibrandus' kaart van 1579 laat op de diverse punten een andere situatie zien. De Zuiderzee alsmede het wad ten zuiden van Terschelling zijn geheel opengespoeld. Sciermonickoghe met welgeteld 8 duinen bekroont de toegang tot de Lauwerszee. Westelijk ligt Amelandt gekromd met een onmogelijke katterug en oostelijk hebben Heffesant en Bos "vel Corensant" nog een plaats in deze waterwereld. De zee is versierd met kleine golfjes; er woei een koel briesje op de dag dat Sibrandus van Leeuwarden de tekenpen hanteerde. En temidden van al dit alles staat met regelmatige tussenpozen het woord "Twadt" gedrukt, een benaming die wel uit de mond van een Groninger opgetekend moet zijn, aangezien die - ook al weer volgens de overlevering - geen twee woorden gebruikt als hij met één kan volstaan.

Nicolaus Johannides Piscator vervaardigt in 1628 een kaart die al heel wat meer de tegenwoordige toestand benadert. Wel kunnen de eilanden het in hun vorm nog niet verder brengen dan goedmoedige oliebollen, maar het wad is reeds doortrokken met witte banen, de vaargeulen, die in grote lijnen met de situatie van nu overeenstemmen. Op de Noordzee komen van heinde en verre bootjes met bolle zeilen aanbruisen.

Met betrekking tot het openspoelen van het wad ten zuiden van Rottum zijn een tweetal mijlpalen in de geschiedenis opgericht. In de eerste plaats het verhaal van de knecht van de Ierse graaf Clancarty die van 1707-1731, na zijn verbanning uit Engeland, eigenaar-bewoner van het eiland was. Deze had het eiland, met een stins bij Kollum en een sterkte aan de beneden-Elbe, kennelijk gekocht om het gehele waddengebied onder zijn agressieve aandacht te houden. Hij heeft het leven op het eiland zodanig met muziek en andere attributen van levensvreugde geromantiseerd, dat hij thans nog als de "malle graaf" in de verhalen voortleeft. En nu is "mal" in het Gronings een zwaar woord, het omvat het gehele rijk geschakeerde vocabulaire van de moderne psychiater. Deze graaf nu veroordeelde op zekere

dag zijn knecht ter dood wegens herhaalde nalatigheden. De knecht heeft echter niet afgewacht wat er uit de malle koker van zijn heer zou komen en heeft het veilige voor het

De wadlopers onderweg.

onveilige gekozen door over het wad naar Warffum te rennen, "alhoewel hij onbekend was met de prielen". Daar zal die dag in de familiekring wel het een en ander gezegd zijn in dankbaarheid dat de oversteek niet achterwege was gebleven. Deze naamloze knecht is de eerste in de geschiedenis bekende wadloper. Het verhaal werpt ook een duidelijk licht op het "waarom" van zijn bedrijvigheid. De strop tastte vruchteloos naar de dood.

De andere mijlpaal is de mededeling dat de stormvloed van 1825 het Sparregat, dat het Schildt, het zeegat ten westen van Rottum, met de Westereems verbindt, zodanig opengescheurd heeft dat Rottum zijn verbinding met het vasteland over het wad verloor. Sindsdien zal het wadlopen wel, in een ander daglicht zijn komen te staan maar hoe is niet bekend. De dekmantel van het verleden sluit vrijwel hermetisch af. Vrijwel, niet geheel. In de herinnering van een thans 65-jarige van noordelijke afstamming, die in de oudste Hollandse stad zijn leven aan de elektriciteitsvoorziening heeft gewijd, fonkelt een gulden dag n.l. dat hij in 1899, zes jaar oud, met zijn vader eens naar Rottum liep. De jongste in de geschiedenis bekende wadloper. Het "hoe en waarom" van zijn tocht worden volledig gedekt met het woord "zomaar". Dit duidt op een kentering in de sociaalpsychologische achtergrond waartegen het mensdom op 's-wereld schouwtoneel in de weer is.

Hendrik Toxopeus, die in het begin van deze eeuw voogd van het eiland geworden was, galoppeerde in 1911 te paard over het wad. Het dier wilde zich n.l. niet laten inschepen. Paard en voogd hebben de vaste wal bereikt, zij het dan ook niet gezamenlijk. Het paard won.

Tijdens de mobilisatie 1914-18 toen Rottum een waakzaam garnizoen had dat op zwakke momenten voetbalde, zou de noodzaak weer om de hoek gekeken hebben. Tijdens een wedstrijd - zo luidt het verhaal - rolde de bal in zee. Een der spelers bedacht zich geen moment, holde naar het vasteland, kocht een nieuwe bal en keerde terug, zodat de wedstrijd kon worden voortgezet. In verband met dit verhaal, dat zelfs met inachtneming van de mobilisatie, nog van laag allooi is, zal men het nut kunnen inzien van een definiëring van het woord wadlopen.

En thans de feiten der jongste geschiedenis. Schiermonnikoog kreeg in 1929 bezoek van een wadlopend gezelschap boeren uit de Marne. Een zomerse daad, nadat in de strenge winter van dat jaar tal van vermetele groepen per voet en ook wel per auto het eiland over het

ijs hadden bereikt. Maar dit laatste is ijslopen en geen wadlopen. Deze tocht werd in het midden der dertiger jaren herhaald.

In de voorzomer van 1939 liepen vier studenten uit Groningen naar Rottum, naar het vermogen van die tijd sportief gekleed in colbertjasjes en omstrengeld met fietsbanden. Volgens zeggen van Hendrik Toxopeus, die hierbij uit zijn rijke herinnering putte, welke nog wijder reikte dan de inhoud van zijn dagboek, dat in nauwkeurigheid voor het kadaster niet onderdeed, was dit de eerste keer dat de oversteek te voet over het wad volbracht was. Later bleek wel, zoals hierboven is aangegeven dat de geschiedenis uit de tijd van voor mensenheugenis nog enkele geheimen bewaarde. De kwestie van "de eerste keer", ofwel de strijd om de kroon van de primeur, is en blijft een delicate zaak, die alleen maar billijk kan worden bekeken als men daarbij een bepaalde tijdsperiode, waarin de gesteldheid van het wad min of meer gelijk bleef, in acht neemt. Ter vermindering van uiteraard vruchteloze discussies kan men hierover het best ten eeuwige dage het eb- en vloedwater laten vloeien en genoeg nemen met de heerlijkheid van het lopen zelf, ook al is dit voor de zoveelste keer. De Marne-groep of een aftakking daarvan herhaalde zijn bezoek aan Schiermonnikoog in 1946 en 1948. De Rottumlopers van 1939 hebben na de oorlog hun activiteit hervat en vertrekken jaarlijks, zij het dan ook met grote veranderingen in aantal en kwaliteit, nog altijd driftig en bezielde van de modderige startlijn om de prijs van dat jaar te halen. Het zou een genootschap kunnen zijn ware het niet dat iedere consolidering strijdig is met het wezen van het wad. Vogels van diverse pluimage uit alle delen van het land en uit een ver buitenland, die blijkbaar om een verklaarbare of onverklaarbare reden behoefte hebben een frisse neus te halen in een gebied waar de beschikbare ruimte per persoon in ettelijke kubieke kilometers voorhanden is. En wat daar nog bij komt. Een der vroegere deelnemers van deze groep heeft een eigen firma gesticht en gaat zo af en toe met een gezelschap uit Noord-Groningen de eenzaamheid van de strandvoogd wat breken of steekt 's-morgens met laag water over om 's-middags met laag water met een stijg kaapeieren terug te keren om de avond daarmee genoegelijk te passeren.

"In Friesland nam de loperij naar Ameland en de Engelsmanplaat - achtereenvolgens 8 en 7 km uit de kust - het laatste jaar een massale vlucht." Het wadlopen mag van lieverlee wel als sport worden beschouwd. Het rariteiten kabinet der verzamelde sporten kan door deze nieuwe telg hoogstens in aanzien stijgen. Want het is een gematigde telg in vergelijking met zijn doorgaans heel wat wildere broeders. De stuntperiode is al lang en breed achter de rug. Het gevaarlijke van het wadlopen is dat de mogelijkheid zich gevaren op de hals te halen zich overal en te allen tijde aandient. Maar op zichzelf kan het veilig gebeuren en het is juist de kunst deze veiligheid te bereiken. Trouwens uit een ander oogpunt zal dit ook wel moeten. Onder de bevolking aan het wad, die de zee in al zijn uitingen kent en daaraan dierbaren ten offer heeft zien vallen, leeft een begrijpelijk verzet tegen alles wat spel is met de elementen. Dit moet gerespecteerd worden. Een onverantwoord optreden en het verholen of onverholen snoeven daarover kan de klok van begrip en aanvaarding jaren terugzetten.

Nu moet gezegd worden dat de literatuur in deze maar heel matig meewerkt. In haar boek "Strijd aan het Wad" beschrijft Jant Nienhuis een tocht waar waarbij een der deelnemers onder hartverscheurende omstandigheden de vaste wal niet vermag te bereiken. Ook de Booy is in zijn jongensboek "Avontuur om Rottumerplaat" met griezeligheden niet aan de zuinige kant.

De dichter Hovinga daarentegen is in zijn "Storm en Stilte" een en al oog en oor voor de omvatbare sfeer van het wad op een zomerdag. En ook Staring moet genoemd worden, zoals die getroffen werd door het lichte geruis over het wad als bij eb de strandpieren hun druppeltjes omhoog spetteren.

Een rekensom

Aan de zeezijde worden de wadden afgesloten door een rij eilanden en platen, van elkaar gescheiden door diepe en brede zeegaten, waardoor het water bij eb en vloed af- en aanstroomt. Ieder zeegat heeft aan de landzijde een links en rechts breeduitgewaaierd stelsel van geulen en prielen die het gehele wad, dat tot zijn vloedkom behoort, dooradert. Bij vloed wordt de ruimte tussen eiland en vastewal van twee zijden overstroomd. Op de plaats der nogal vreedzame ontmoeting is stilstand van het water en bevinden zich dan ook geen geulen van enige betekenis.

Daar treedt de meeste bezinking op zodat het wad daar het hoogst is. Over deze rug, het wantij geheten, de grens tussen vloedkommen, ligt de looproute. Het wantij is op de zeekaarten duidelijk te vinden. Hierbij moet men wel bedenken dat de verkenningen aan de hand waarvan de kaart gemaakt is voor veel gedeelten van het wad al vaak enige jaren oud zijn, zodat met een gewijzigde toestand rekening moet worden gehouden. In de meeste gevallen zal het wantij zich, met de algemene tendens van de gehele waddenwereld, naar het oosten verplaatsen, doch ook het tegendeel kan het geval zijn. Dit zou kunnen blijken door de nieuwste kaart op dit punt met oudere te vergelijken. Nu is het wantij geen kwestie van centimeters en een paar honderd meters links en rechts van het theoretisch meest ideale punt hoeven nog geen catastrofe te betekenen. Naar bevind van zaken kan de looprichting gecorrigeerd worden, maar corrigeren kost tijd en tijd is een uiterst teer onderdeel van deze bedrijvigheid. De getijden zijn nu eenmaal een gevolg van het samenspel van aarde en maan en deze hemellichamen zullen op dit punt voorlopig nog wel ongestoord hun gang gaan.

De tijden van hoog- en laagwater en tal van andere wetenswaardigheden kan men berekenen uit de Getijtafels voor Nederland. Dit is een uitgave van de Staat der Nederlanden die schrikkanjagend zou zijn door haar grote gelijkenis met logaritmefels, ware het niet dat op vrijwel elke bladzijde de maan in ieder van haar vier gestalten paraisseert, hetzij wit, als de bakker van de hoek, hetzij zwart als een weldoorvoede negerkoning van de Goudkust. En deze maan van de Staat heeft neus, mond en ogen. En in het eerste en laatste kwartier speelt er een glimlach onder de geprononceerde neus. De Staat is wel eens minder sappig uit zijn slof geschoten. Voorts waait er een zilte wind door deze tafels en stijgt er meeuwengekrijs uit op, maar alleen voor iemand die minstens eenmaal een oversteek gemaakt heeft.

De tijden van laag- en hoogwater zijn voor enkele punten van de kust volledig aangegeven. Voor een groot aantal andere punten is het havengetal genoemd - dat is de gemiddelde tijdsinterval tussen de maansdoorgang en het eerstvolgende hoog en laag water - zodat met behulp daarvan de nodige wetenschap kan worden verkregen. Deze zin moest wel even gelucht worden vanwege het wetenschappelijk cachet. De betrokken punten zijn echter alle typische scheepvaartpunten. De wadloperij moet dus aan zijn trekken komen door leentjebuur te spelen en te interpoleren. Maar dat kan tot ongeveer op de minuut nauwkeurig.

Voorts kan men uit de getijtafels gewaar worden de duur van de vloed en de eb, de perioden tussen laag- en hoogwater en omgekeerd. Deze zijn namelijk lang niet overal zes uur. Voor de wadden zijn de afwijkingen niet groot maar toch niet te veronachtzamen. Als men dan tevens weet de verwachte waterstanden bij hoog- en laagwater op de dag van de oversteek, dus ook het niveauverschil, volgt daaruit grif de rijzing en daling per uur. Niet dat de praktijk de verwachtingen m.b.t. de waterstanden dekt - windkracht, windrichting en andere weersomstandigheden spreken een woordje mee - maar ook hier gaat het om aanwijzingen, waarmee met voldoende betrouwbaarheid te werken valt.

Belangrijk is ook de wadhoogte, welke op de zeekaart is aangegeven - alweer onder het nodige voorbehoud van latere veranderingen - in decimeters boven het reductievlak. En dit reductievlak, dat men zowel in de getijtafels als op de zeekaart kan vinden, is de "LLWS", de "laagwaterspring", welke berekend wordt als het meerjarig gemiddelde (in de regel over 5 jaar) van het laagste springlaagwater van elke maand. Er zijn 35 à 45 daglaagwaters per jaar lager dan het LLWS.

Het getal 15 betekent dat het wad ter plaatse 15 dm boven het reductievlak ligt.

Is het reductievlak 15 dm - NAP dan is de hoogte van het wad daar dus gelijk aan N.A.P. Bij een volgens de getijtafels verwacht laagwater van 95 cm - NAP loopt men daar dus op het ogenblik van laagwater 95 cm boven de zeespiegel! Bij een verwacht hoogwater van 105 + NAP zou het water bij zijn hoogste stand dus ongeveer tot aan het middel stijgen. Bij gevaar zou men, als uiterste redmiddel, dus op een hoog punt kunnen blijven staan en gezamenlijk de volgende eb afwachten. Als ieder lid van het gezelschap wat sterke verhalen meebracht, zou dit te proberen zijn. Op basis van vrijwilligheid is met dit soort societeitsleven nog geen proef genomen. De kegelclubs op het continent reageren de spanningen der moderne samenleving blijkbaar nog voldoende af.

Dit was een hele, vrij naargeestige rekensom, die wel gemaakt moet worden maar toch eigenlijk zo bitter weinig te maken heeft met de weldaad van de ruimte van hemel en wad, zoals men die bij een oversteek ervaart.

Een onmisbare metgezel is het kompas, om de goede richting te houden. Zeedamp is n.l. een gevaarlijke tegenstander. Als een grijze deken kan deze zich plotseling over het wad onttollen, weinig of geen zicht meer overlatend.

Voorts verdient het aanbeveling de groep niet te klein te nemen om eventuele slachtoffers van kleine ongelukjes nog een kans op lijfsbehoud te bieden. De groep mag ook niet te groot zijn, want zoveel hoofden zoveel zinnen om over de onzinnen in de ure des gevaars maar niet te spreken. Nu doet zich t.a.v. de deelnemers uiteraard een vrij strenge natuurlijke selectie voor. Er zijn niet zovelen die een dergelijk échappement naar het uiterste noorden als onvermijdelijke trekpleister erkennen. Hier raken wij de hedentendage onvermijdelijke psychologische achtergronden, die plenty aanwezig zijn. Er loopt dan ook geregeld een zenuwarts mee die met een zuiver aanvoelen der realiteit inziet, dat wadlopen in de eerste plaats een kwestie is van het ene been voor het andere te krijgen. Als zodánig bleef hij nog steeds in reserve, in tegenstelling tot een apotheker die op de morgen na de oversteek zijn geneeskraft, simpel maar raak ten volle kan ontplooiën.

En dan het weerbericht. De televisieoverzichten moeten tot diep op alle naburige zeeën veilig weer vertonen. Het best kan men de tocht in de voorzomer ondernemen als het water een zwembare temperatuur gekregen heeft, de weersbestendigheid het grootst en de dagen het langst zijn.

Als schoeisel bevallen hoge gymnastiekschoenen met wollen sokken daarin het best. Blote voeten lopen het lichtst, maar men geeft dan vrij spel aan de venijnige schelpen in het slik.

Voorts kan men een lang touw meenemen, stokken, zwemgordels en zelfs rubberboten, maar dit alles toch wel in de eerste plaats ter verhoging van het moreel en de aanblik. Een tocht dient zodanig georganiseerd te worden dat de slag vóór het begin reeds gewonnen is.

En dan het lopen zelf. Een vertrekkende groep is en blijft in dat noordelijk deel van ons land, dat de stilte kent van de wereld achter de poolcirkel, een evenement. De belangstellende toeschouwers, die daar nooit een massa worden, stellen de goede mond op de hoogste proef. Tenzij de tocht al voor de zoveelste keer gebeurt, want dan worden onder het schenken van hartelijke kopjes thee de nieuwe aanwinsten onder de deelnemers gewikt en gewogen en naar kwaliteit gerangschikt. Onderwijl blaten de schapen op de bronsgroene kwelder en signaleren krijsende meeuwen onraad.

De landaanwinningswerken leveren een mild begin. Vaak is tot over een afstand van meer dan 500 meter een harde kleibaan gewonnen maar daarna moet de tol betaald worden met inspannend geploeter in week slib waar men slechts stap voor stap kan vorderen.

Kwakkelwinters, zoals de laatste twee, zijn goed voor de landaanwinning, maar slecht voor het wadlopen. In strenge winters wordt n.l. heel wat slib, doordat dit vastgevroren zit in het ijs, bij de intrede van de dooi naar de open zee afgevoerd.

Kaart van het Wad ten zuiden van Rottuin.

Het wad zelf is heel verschillend aan zijn oppervlakte, zand zo hard als beton, mosselbanken op een weke kleipap, strandpieren die geen last veroorzaken maar alleen de vlakten wat decoreren, velden met bronsgroen wier die aan een voorwereldlijke weide doen denken, plekken spierwit van schelpen, harde kleiplekken, donkerbruine veenbrokken en tussen dit alles door plassen waarin de wolkenhemel zich weerspiegelt.

De vogelwereld is wel in soorten, maar in aantal niet zo sterk vertegenwoordigd. Meeuwen, die vooral als ze op hun spiegelbeeld drijven niet te onderschatten zijn - zij zijn dan een enorme witte massa die aan een strandhotel doet denken -, de scholeksters die zo netjes met de handen op de rug kunnen dribbelen, de eidereenden met 'hun spitse koppen en de bergeenden die naargeestig met hun rouwgerande witte vleugels langs de prielen vliegen.

De prielen vermogen de opmars niet te stuiten. Zo om en bij laag water is het dood in de pot. Wat ruim een uur geleden nog een rijk van duizenden wildstromende rivieren en riviertjes was is nu een oord van stilte en bezinning in afwachting van het vloedwater. De prielen zijn er dan ook naar. Hoogstens stroomt er nog wat nagekomen water om de eer te redden. Mocht een priel op een bepaald punt niet doorwaadbaar blijken dan moet men dit een honderd meter stroomopwaarts nog eens proberen, zo mogelijk na een dwarspriel. Waar de oevers steil zijn kan men een diep uitgeschuurde bodem verwachten. Beter is het dus over te waden van vlakke naar vlakke oever.

Met de oversteek, die 11 km bedraagt, is ruim 2½ uur gemoeid. Het is wel opschieten, maar de fotografen kunnen zich toch nog uitleven, zodat het nageslacht aan zijn trekken komt.

Als het Zuiderstrand van Rottum betreden wordt hijst de voorgd de driekleur in top. Het geldt hier wel geen nationaal feit, maar de blijdschap van het weerzien mag toch wel even in de wind uitgewapperd worden. De aankomst op Schiermonnikoog vindt plaats enkele kilometers ten westen van het Willemsduin om de Oost, midden in de vogelkolonie. Het is dan nog een fikse maar onvergelykelijke wandeling naar het dorp.

Schiermonnikoog hoezeer ook - en dat niet alleen volgens de plaatselijke V.V.V. - de parel der Noordzeeeilanden, is een stuk bewoonde wereld. Wie door de Banckspolder door groene weiden met grazende koeien het dorp nadert raakt daarvan overtuigd. Daar hoeven de badgasten met hun bals en andere op zichzelf eerbare tijdverdrijvingen niet aan mede te werken. Hoe dit wereldje bewoond is kan men het best 's-nachts constateren als het menselijke gedruis is uitgedoofd en huizen aan de "streken" met hun gevels tegen de niet donker wordende hemel van de zomernacht afsteken, de vuurtoren zijn bundel rondzwaait en de stem van de branding er aan herinnert, dat het een eiland is.

Maar Rottum is meer opgenomen in de gehele omgeving. Meer dan enig ander eiland demonstreert het een kind te zijn van wind en water dat alleen daaraan zijn ontstaan en bestaan maar ook zijn ondergang te danken heeft. Het verplaatst zich voortdurend naar het oosten, gemiddeld ongeveer een 30 m per jaar. In 1957 werd er op de oostpunt 800 m van de oude woning een moderne bungalow neergezet ter huisvesting van het gezin van de voorgd. De oude woning staat aan de rand van het duin en aarzelt blijkbaar heel sterk in zee te storten. Wat er nog restte van de Duitse bezetting aan barakken, bunkers en aanverwante artikelen heeft de zee zo langzamerhand in haar genadige vergetelheid opgenomen.

Dag en nacht hangt er een wolk van roepende zeevogels boven het eiland en voortdurend stroomt het water in eb of vloed daarom heen. Elk mensenleven moet daarin wel geheel opgenomen worden en dit alles moet op ieder mens ook wel zijn stempel zetten. Merkwaardig is het grafschrift van Tjark Visser, die in het eind der vorige eeuw te Westernieland overleed en op het kerkhof aldaar begraven ligt temidden van de boeren en hunne vrouwen.

Tot aan zijn vijfenvijftig jaren
Heeft hij de wadden steeds bevaren.
Zeehonden jagen was zijn werk
bij vlijt en zuinigheid zo sterk,
om zesendertig jaar alhier
te leven als oudrentenier.

Zeehonden jagen doet men n.l. niet zijn gehele leven, maar alleen tot aan het moment dat men recht in de kogelronde trouwhartige ogen van zo'n rob kijkt. De tot schieten bereide hand laat dan het geweer vallen om het nooit meer op te vatten. Maar of Tjark Visser zich aan zijn graf, dat zozeer getuigt van maatschappelijk aanzien en een achtbaar rentenierschap, gehouden heeft, mag met recht worden betwijfeld.

Er vliegt een zeer grote, oude, spierwitte meeuw rond, die vanuit zijn hoge vlucht een hortend en droog hoongelach over het wad laat weerklinken als zich daarop mensen vertonen. Die men in de nanacht tegen de bleker wordende hemel naar de dageraad ziet vliegen. Die niets anders doet dan zich wentelen in alle elementen van eeuwigheid waaraan het wad zo rijk is.

De mensen vermoeden dat Tjark Visser daar meer van weet, maar niemand spreekt erover.